

Skogsbränder i Makedonien

Augusti 2000

**RÄDDNINGSS
VERKET**

2000 Räddningsverket, Karlstad
Risk- och miljöavdelningen
ISBN 91-7253-088-X

Beställningsnummer P22-361/01
2000 års utgåva

Skogsbränder i Makedonien

Augusti 2000

Stefan Björkqvist,
Södertörns Brandförsvarsförbund

Räddningsverkets kontaktperson:
Madeleine Boghammar, Internationella avdelningen, 08-55 30 13 36

Innehållsförteckning

Abstract	5
Sammanfattning	7
Bakgrund	8
Uppgifter	8
Skogsbränder	9
Organisation vid insats mot skogsbrand	10
Nivå 1 -högsta ledning	10
Nivå 2 -distriktsnivå	10
Nivå 3 -kommunal nivå	10
Taktik vid insats mot skogsbrand	11
Brandförsvarets organisation	12
Massmedier	13
Slutsatser	13
Referenser	14
Bilagor	15

Abstract

During the summer of 2000 The Former Yugoslav Republic of Macedonia (FYROM) was hit by a long period of drought and heat waves. No rain fell between June and August and the temperature climbed to about 45 degrees Centigrade. 327 fires in forested areas and on rural land were reported during July and August. Land fires covering less than 50 hectares are not included in that figure. The total area consumed by fire up to and including the 22nd August was 15,821 hectares, caused by 286 forest fires, the remainder of the fires being bush fires. The prolonged period of drought meant that the most productive forested areas were effected by fire, which also means an increase in economical and environmental consequences. All in all half of the total area of forest was burned. The value of the burned forested areas is estimated at approximately 50,000 DM.

In order to deal with the situation the command & control organisation was reinforced and all operations were commanded, on a temporary basis, by a board comprised of representatives from three different ministries: the Ministry of Defence, the Ministry of Agriculture, and the Ministry for Home Affairs. It is, in the first instance, the voluntary fire service that responds to forest fires.

There is an overwhelming need to establish a functioning fire service. And that has certainly been the case since FYROM declared its independence in 1991. The fire service in FYROM basically lacks all forms of modern equipment.

Observation missions led to a mission for Nato/EADRCC, which involved the Swedish Rescue Services Agency sending fire-fighting equipment to FYROM. The equipment was distributed amongst some of the voluntary fire service brigades in rural areas, and about 100 personnel were trained in the handling of the equipment. Hopefully they will now be better prepared for the next bout of forest-fires.

Sammanfattning

Makedonien drabbades under sommaren 2000 av en längre tids torka och extrem värme. Under juni-augusti föll inget regn och temperaturen steg till cirka +45°C. Under juli och augusti rapporterades 327 bränder i skog och mark, exklusive markbränder under 50 ha. Den totala yta som brandhärjades t o m 22 augusti var 15.821 ha, varav 286 var skogsbränder och övriga var buskbränder. Den långvariga torkan innebar att den mest produktiva skogen drabbades av skogsbränder, innebärande stora ekonomiska och miljömässiga konsekvenser. Värdet av den brunna skogen beräknades till cirka 50 miljoner DM.

För att klara av situationen under sommaren förstärktes ledningsorganisationen. Alla insatser leddes tillfälligt av en styrelse med representanter från tre ministerier; Försvarsministeriet, Jordbruksministeriet och Inrikesministeriet. Det är i första hand den frivilliga brandkåren som ansvarar för släckning av skogsbränder.

Det finns i Makedonien ett stort behov av att bygga upp ett fungerande brandförsvaret. Arbetet har pågått sedan den självständiga republiken utropades 1991, men nuvarande brandförsvaret saknar i princip alla former av modern utrustning.

Observatörsinsatsen utmynnade i en insats för Nato/EADRCC som innebar att Räddningsverket sände räddningsmaterial till Makedonien. Materielen placerades vid några av de frivilliga brandkåren på landsbygden och cirka 100 personer utbildades för att kunna hantera utrustningen.

Nyckelord: skogsbränder, ledning, ekonomiska, frivilliga.

Bakgrund

Räddningsverket ska enligt sin instruktion samordna samhällets verksamhet inom befolkningsskydd och räddningstjänst, bevaka riskutveckling inom verksamhetsområdet samt verka för att åtgärder vidtas för befolkningens skydd och för att förebygga olyckor. I instruktionen anges vidare att Räddningsverket särskilt ska inhämta erfarenheter från inträffade allvarliga olyckshändelser i Sverige och andra länder. För detta ändamål har verket utarbetat handlingsregler för observatörsinsatser.

Makedonien är en ung republik som förklarade sin självständighet 1991 och har sedan dess försökt att bygga upp en fungerande samhällsstruktur. Brandförsvaret i Makedonien har en mycket låg materiell standard. De flesta fordonen är t ex mellan 20-30 år gamla och all utrustning är väldigt sliten, höjdfordonen är oanvändbara p g a ålder och bristande underhåll. Med detta som bakgrund och att investeringsbudgeten för hela Makedonien ligger på cirka 600 000 DM årligen och att investeringsbehovet ligger betydligt högre så kommer det att ta många år innan acceptabel nivå kan nås. De frivilliga brandkårerna som finns är daglönade och saknar helt utrustning och utbildning.

Uppgiften

Södertörns Brandförsvarsförbund tillfrågades den 18 september om att skicka en observatör till Makedonien. Jag, insatsledare Stefan Björkqvist, fick uppdraget. Jag reste från Arlanda kl 07.45 den 20 september med Lufthansa till Skopje där jag landade kl 14.00 lokal tid.

Min kontaktperson Biljana Dzartova-Petrovska Assitant Programme Officer på SIDA:s kontor i Skopje och jag hade stämt möte i centrala Skopje. Biljana Dzartova-Petrovska hade förberett min ankomst till Makedonien och bokat ett möte med Ljupco Nestorovski, assistent till jordbruksministern måndagen den 21 september kl 10.00.

Uppgiften

Studera ledningsorganisation för skogsbränderna.

- Besöka skogsbränder.
- Studera brandförsvarets organisation.
- Erbjud svenska materiellt bistånd.
- Genomföra en eventuell biståndsinsats.

Skogsbränderna

Makedonien drabbades under sommaren 2000 av en längre tids torka och extrem värme. Under juni-augusti föll inget regn och temperaturen steg till cirka +45°C. Under juli och augusti rapporterades 327 bränder i skog och mark, exklusive markbränder under 50 ha. Den totala yta som brunnit t o m 22 augusti var 15.821 ha, varav 286 var skogsbränder och övriga var buskbränder. Den långvariga torkan har inneburit att den mest produktiva skogen har drabbats av skogsbränder. Vilket också betyder att de ekonomiska och miljömässiga konsekvenserna växer. Totalt har hälften av den totala skogsarealen brunnit. Värdet av den brunna skogen beräknas till cirka 50 000 000 DM.

Många av skogsbränderna utbryter i väldigt otillgängliga områden som helt saknar vägar. Detta innebär att vid många tillfällen har brandpersonalen mellan två-fyra timmars gångväg innan de når branden. Behovet av hjälp är stort på många områden .

Svarbrända berg så långt ögat når.

FOTO: STEFAN BJÖRKQVIST

Organisation vid insats mot skogsbrand

Nivå 1 - högsta ledningen

Den högsta ledningsnivån gällande skogsbränder är organiserad med representanter från tre ministerier

- Ljopco Nestorovski, assistent till jordbruksministern
- M.Sc. Radica A Gareva, sekreterare till försvarsministern
- Solkov Ruse, kommandant till inrikesministern

Dessa tre representanter styrde alla resurser och samordnade alla insatser i Makedonien. De hade två fasta möten varje dag, ett på förmiddagen och ett oftast sent på kvällen. Rapporterna från alla skogsbränder hade då samlats in så styrelsen kunde ta beslut .

Nivå 2 - distriktsnivå

Ledningen ligger på distriktsnivå. Hela Makedonien är uppdelat i sex distrikt, dessa sex distrikt är jämt fördelade över Makedonien. Personalen har till uppgift att samordna alla insatser och resurser på distriktsnivå. Behövs mer resurser ska de vända sig till ministerstyrelsen och begära det.

Nivå 3 - kommunal nivå

Denna nivå är uppdelad på 32 olika kommuner. Dessa kommuner är den gamla uppdelningen som fanns innan Makedonien blev egen republik. Områdesindelningarna används numera i organisationssyfte vid bekämpning av skogsbränder. När ett larm om skogsbrand kommer in rycker den frivilliga brandkåren ut. Personalen består oftast av skogsarbetare från skogsbolagen. Om de inte klarar av branden får de vända sig till sin distriktsrepresentant för att få mer resurser.

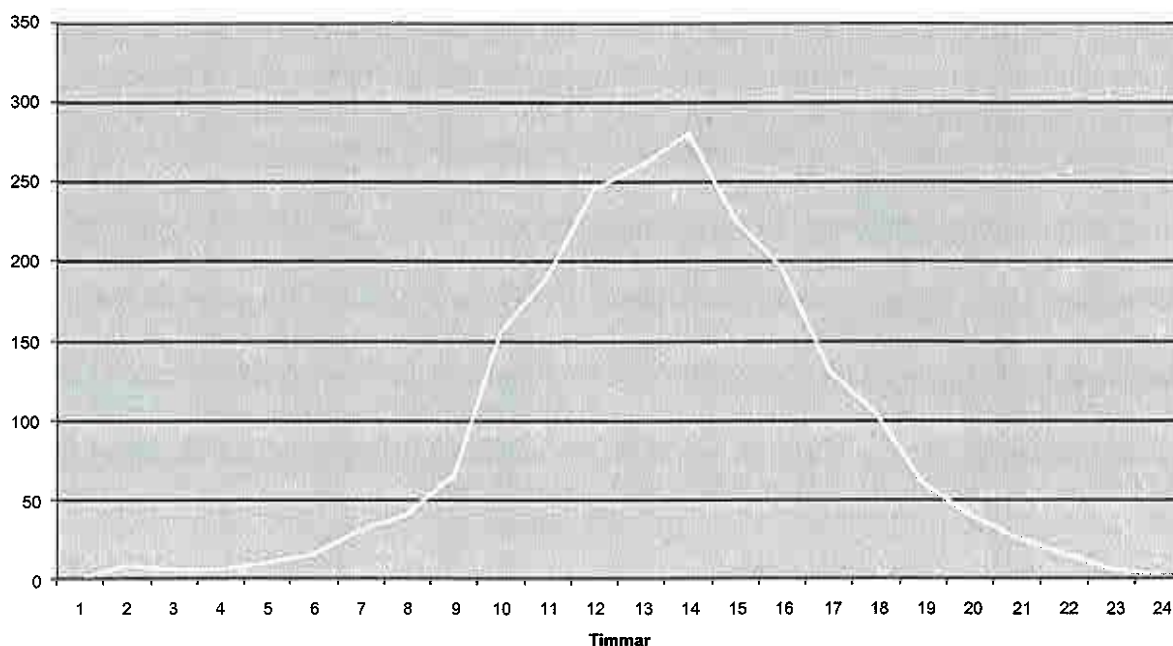
På kommunal nivå finns det endast frivilliga. De är daglönade och har väldigt dåligt med resurser. De saknar t ex kommunikationsutrustning, terränggående fordon, slang, motorsprutor och all övrig utrustning .

Taktik vid insats mot skogsbrand

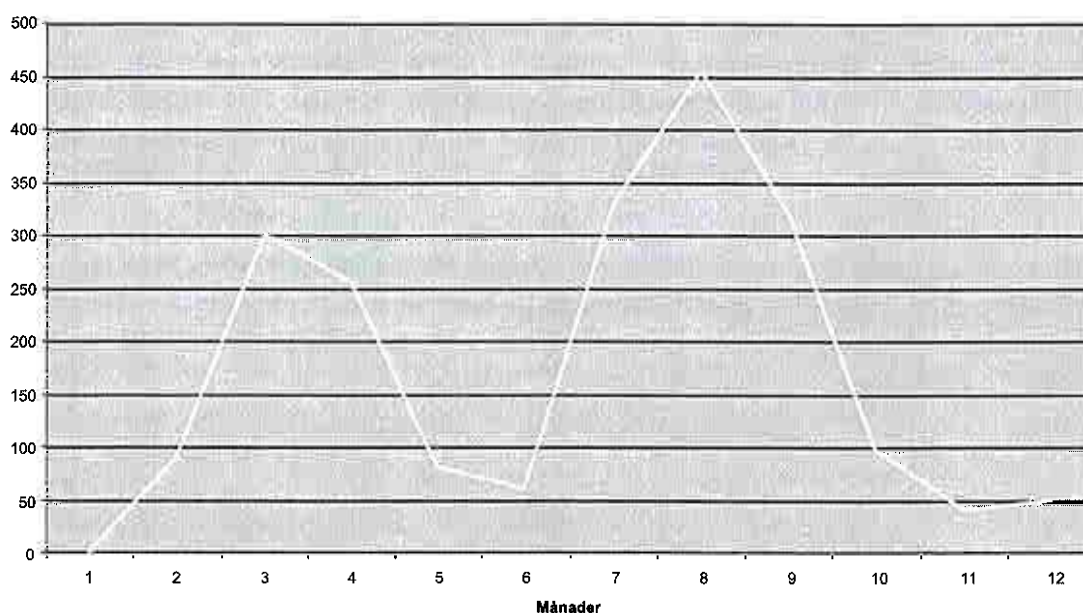
Taktiken innebär att de försöker kringgärda branden, inte med slang utan med personal som är utrustad med vattentankar på ryggen; modell pyttsspruta, spade, yxa och borstar. Tar sig elden mer anläggs en brandgata. Slangutrustning används inte i den utsträckning som vi gör. Vatten hämtas vid någon bäck eller flod och pumpas upp i en tankbil som sedan åker upp så långt det går på berget. Slangsystem för vidare transport av vatten läggs inte ut, personalen får gå ner till tankbilen för att hämta mer vatten. Det är en taktik som är mycket krävande för personalen.

De frivilliga brandkåreerna saknar det mesta gällande utrustning för brandsläckning; pumpar, slangar, armaturer, fordon och kommunikationsutrustning. När de ska rapportera in ett läge till distriktsansvarige eller direkt till ministerrådet måste de bege sig från brandplatsen på berget och hitta en telefon för att ringa in rapporten. Det innebär att rapporterna som kommer in är tre-sex timmar gamla.

Skogsbränder i Makedonien fördelat över dygnet

Antal bränder fördelat på månad

Brandförsvarets organisation

Brandförsvaret i Makedonien är organiserat direkt under Inrikesministeriet. Makedonien är uppdelat i tre regioner med heltidsanställd brandpersonal i varje distrikt. Det finns en huvudbrandstation och fyra brandstationer i staden Skopje. Brandförsvaret har en traditionell organisation med en förebyggande avdelning och en uttryckande avdelning. Det finns tre nivåer av brandbefäl på brandstationerna; brandförman och brandmästare och växer insatsen kommer insatsledare/överbrandmästare ut och övertar ledningen. Insatsledare/överbrandmästare finns endast på huvudbrandstationen i Skopje. Bemanningen är 44 man per skift, 20 stycken på huvudbrandstationen och resterande fördelade på de övriga fyra stationerna. Specialresurser är stationerade på huvudbrandstationen och larmas då till hela republiken. Ett exempel är klippverktyg som bara finns på ett fordon i hela Makedonien, det fordonet var cirka 25 år gammalt. Brandstationerna samarbetar i viss mån med de frivilliga brandkårerna; när bränderna når en viss storlek åker de ibland ut för att medverka vid släckningen. Personalen arbetar i snitt 42 timmar i veckan och är uppdelade på fyra skift. Normallönen för en brandman är cirka 1 000 DM i månaden. Högsta befälet har cirka 2 000 DM i månaden.

En vanligt förekommande syn på brandstationen i Skopje. De flesta släckbilar är 20 år gamla eller mer.

FOTO: STEFAN BJÖRKQVIST

Massmedier

Brandförsvaret i Makedonien har använt två olika sorters taktik när det gäller kontakter med massmedierna. Tidigt under våren bjöds journalister från tidningar och TV in till ett seminarium angående skogsbränder. Syftet var att diskutera och försöka få igång en kampanj för att förebygga skogsbränder. Det kom en journalist! Nästa taktik var att under skogsbrandsäsongen informera alla journalister om allt som hände, men de reagerade endast när det var något fel som hade gjorts. "Sensationsjournalistik" var den enda som gällde. Brandförsvarets förhållande till massmedierna är dåligt. Det finns tyvärr ingen förståelse för varandras arbete.

Slutsatser

Efter mitt tolv dagar långa besök i Makedonien kan jag konstatera att de har ett stort behov av att försätta att bygga upp ett fungerande brandförsvaret. De saknar i princip alla former av modern utrustning. Fordon och annan material är minst cirka 15 år gammal oftast ännu äldre. De saknar också utbildning i brandsläckning, taktik och materialhantering.

Sommarens skogsbränder har inneburit att cirka hälften av Makedoniens skogsbestånd har brunnit. Det finns ett stort behov av att återplantera skogen. De ekonomiska konsekvenserna är svåra för republiken Makedonien. Värdet för den brunna skogen beräknas uppgå till cirka 50 miljoner DM.

Observatörsinsatsen utmynnade i en insats för Nato/EADRCC som innebar att Räddningsverket sände brandmaterial till Makedonien. Materialen placerades vid några av de frivilliga brandkårerna på landsbygden och cirka 100 personer utbildades för att kunna hantera brandsprutor och annat. Förhoppningsvis står de bättre rustade inför kommande skogsbrandssäsonger.

Det behövs inte bara hjälp med att bygga upp ett fungerande brandförsvaret. De behöver även hjälp med återplantering av skogen. Hälften av Makedoniens totala skogsareal har brunnit.

FOTO: STEFAN BJÖRKQVIST

Referenser

Personer som pratar bra engelska

Biljana Dzartova-Petrovska SIDA	+ 389 91 112 828
Ljupco Nestrovski assistent Jordbruksministern	+ 389 91 124 298
M.Sc. Radica A Gareva sekreterare Försvarsministern	+ 389 91 227 835
Trajko Todorcevski skogsbolaget	+ 389 91 142 718

Svensk personal

David Friberg SIDA Ost	+ 389 91 112 828
------------------------	------------------

Bilaga 1

Dagbok

Söndagen 20 augusti

Avresa från Arlanda kl 07.45 med Lufthansa via München till Skopje med ankomst kl 14.00. Kontaktade Biljana Dzartova-Petrovska, Assitant Programme Officer på SIDA:s kontor. Mötesplats var Mc Donalds i centrala Skopje. Vi diskuterade de rapporter som jag fått via Euro-Atlantic Disaster Respons Coordination Center, EADRCC, om viket behov som finns och jag talade om att jag ska rapportera direkt till Wolfgang Krajiz på EADRCC, telefon 0032 27072682. Biljana Dzartova-Petrovska hade förberett min ankomst och bokat ett möte med Ljupco Nestrovski, Assistent to the Minister of Agriculture Forestry and Water Economy i morgon kl 10.00 på ministeriet. Resten av dagen ägnades till att förbereda morgondagens möte.

Måndagen 21 augusti

Anlände till SIDA:s kontor kl 08.00 för att träffa Biljana Dzartova-Petrovska. Fick hjälp med utskrifter av gårdagens skrivbordsarbete.

Vi gick till REPUBLIC OF MACEIONIA Ministry of Agriculture Forestry And Water Economy, där jag träffade Ljupco Nestorovski Assitant to the Minister. Vi blev mycket väl mottagna. Biljana Dzartova-Petrovska har förberett min ankomst så han visste mycket väl vem jag var. Jag gav en kort presentation av mig själv och Räddningsverket. Ljupco Nestorovski berättade vilket läge som rådde i Makedonien just nu: De har totalt nio skogs- buskbränder och storleken på den största var 1 000 ha. Den var inte under kontroll när jag besökte platsen kl 11.00. Det var en ganska låg aktivitet på platsen så vitt jag kunde se men det påstods att det var ca 500 man insatta i arbetet och 2 HKP, en egen och en lånad, från Tjeckien. Totalt är cirka 3 000 man insatta i släckningsarbete just nu. Makedonien har ett stort behov av hjälp med utrustning, de saknar i princip allt, speciellt de förband som kommer från Forest Enterprise/Brandvårn. Enheterna som bildades för ett antal år saknar terränggående bilar, pumpar, slang, skyddskläder, kommunikationsutrustning och mobiltelefoner. Motivationen hos personalen är låg.

Tillbaka till ministeriet för diskussion med Ljupco Nestorovski om deras behov av utrustning. Jag meddelade honom att Sverige kunde bistå med en viss sorts utrustning. Ljupco Nestorovski Assitant to the Minister meddelade att Makedonien gärna ter emot all hjälp som de kan få.

Tog kontakt med Hans Martinsson på Räddningsverket och meddelade att Makedonien gärna tog emot hjälp. Det officiella brevet med begäran om hjälp hade inte kommit fram till Räddningsverket. Ljupco Nestorovski Assitant to the Minister tog kontakt med Försvarsministeriet och det visade sig att det var endast skickat till EADRCC och inte till Räddningsverket. Möte på Försvarsministeriet kl 21.30 där var den ledningsgrupp samlad som hade till uppgift att styra och koordinera alla skogsbränder i Makedonien (se organisation). Jag blev presenterad för styrelsen, redogjorde för mitt uppdrag och presenterade Räddningsverket.

Tisdagen 22 augusti

Möte på Försvarsministeriet med M.Sc Radica Gareva Undersecretary Ministry of Defence och Ljupco Nestorovski för genomgång av brev om begäran av bistånd från Makedonien till Sverige.

Avfärd mot huvudbrandstationen i Skopje där jag möttes av brandchefen för en kort rundvandring på stationen. Därefter åkte vi till polisskolan där vi skulle starta med helikopter för att rekognosera alla skogsbränder. Vi startade kl 11.30 och vi var fem passagerare i helikoptern, två piloter och en mekaniker. Kursen sattes mot söder och längst ner i södern upptäcktes en ny

skogsbrand cirka 300 x 200 kvm, den skulle sprida sig mer senare. Fortsatte österut där vi träffade på ett antal skogsbränder. Vi upptäckte cirka tolv skogsbränder, en del nya och del var gamla och fortfarande aktiva. Vi flög över stora arealer som redan var bränd. Vi landade cirka kl 14.30 och hade då flugit över en stor del Makedonien.

Onsdagen 23 augusti

Redovisar för Biljana Dzartova-Petrovska gårdagens händelser. Kjell Larsson från Räddningsverket är på genomresa och ska komma till Skopje mitt på dagen, då ska vi träffas. Ringer Hans Martinsson på Räddningsverket och får besked om allt är klart för att skicka utrustningen. Ringer Thord Schyberg på Räddningsverket i Skövde som var i full gång med packningen. Vi bestämde att vi skulle höras senare i kväll.

Rapporterade till RC dagens händelser och det var idag ca 20 aktiva skogsbränder kl 16.00 och det skulle bli fler, samma rapport till Nato och Räddningsverket.

Torsdagen 24 augusti

På morgonen informerade jag Biljana Dzartova-Petrovska om vad som hänt och att besked angående flygets ankomst skulle komma under dagen. Kontaktade Ljupco Nestorovski för att höra om han kunde ta emot mig för genomgång av praktiska detaljer inför utrustningens ankomst. Fick besked från Karlstad att flyget kommer kl 14.00 till Skopje. Dagens skogsbrandsrapport är 14 aktiva bränder redan kl 10.00 och tilltagande vind på eftermiddagen .

Fredag 25 augusti

Förberedelser under förmiddagen för utbildningar och alla övriga detaljer. Planet landade kl 15.15 på flygplatsen i Skopje, hundra turer senare och tio olika ingångar hittade vi rätt. Vi kom med personbil och fyra lastbilar och fick åka direkt ut på plattan. Kl 15.45 började vi lasta av planet och planet lyfte mot Arlanda kl 17.20. Mycket bra jobbat! Vi körde i konvoj mot huvudbrandstationen i Skopje. Schemat bestämdes inför morgondagen, samling brandstationen i Skopje kl 08.15 för presskonferens och därefter packas utrustningen upp av brandmännen och vi får resten av dagen ledigt .

Släckutrustningen för skogsbrand har anlänt. Utrustningen lastades på fyra lastbilar för vidare transport till huvudbrandstationen i Skopje

FOTO: STEFAN BJÖRKQVIST

Material som skänktes till Makedonien

1. Motorspruta Albin 18 stycken
2. Gummitanks 1500 l 36 stycken
3. Brandslang 76 mm 20 m 364 stycken
4. Brandslang 38 mm 20 m 480 stycken
5. Strålrör 38 mm 144 stycken
6. Strålrör 76 mm 36 stycken

Det pågår cirka 15 skogsbränder. Det är värst i söder. Idag kom HKP från Tyskland. Personalen nedkörd och de saknar utrustning.

Lördag 26 augusti

Morgonsamling på brandstationen i Skopje i brandchefens rum och genomgång av dagens planering. Presskonferens på brandstationen, det var två TV-kanaler och någon tidning som var representerade. Generalkonsuln Vladimir Voinovski dök upp på brandstationen och deltog i intervjun och Mr Ruse från Inrikesministeriet. När intervjuerna var klara filmade TV när utrustningen packades av. Vi återgick till att tillsammans planera morgondagen.

Söndagen 27 augusti

På morgonen började utbildningen av brandpersonal. Brandpersonalen delades i tre grupper, en till varje pump. Vi fördelade oss på pumparna och sen körde vi igång, det gick mycket bra. Utbildningen tog cirka tre timmar och då hade vi gått igenom all utrustning. Rapport till Räddningsverket, NATO och RC .

Utbildning på motorsprutor och slangsystem för brandmän på huvudbrandstationen i Skopje. Totalt utbildades 100 brandmän på två dagar.

FOTO: STEFAN BJÖRKQVIST

Totalt skänktes 36 gummitankar. Här utbildas brandmännen i hur dessa ska hanteras.

FOTO: STEFAN BJÖRKQVIST

Måndagen 28 augusti

Genomförde utbildning för 50 stycken brandmän enligt samma program som lördagen. Besökte SIDAs kontor för att försöka få med David Friberg på det officiella mötet och det gick bra. Utbildningen var slut och vi samlades på brandchefens kontor för den allmänna frågestunden. Idag var representanter från hela Makedonien med, det var bra. Transport till Inrikesministeriet där MR Solkolov Ruse Kommendant på Inrikesministeriet tog emot oss. Det var dags för den officiella avtackningen och överlämnande av gåvobrev. David Friberg, Sida-Öst/Skopje deltog också i den officiella överlämnandet av gåvobrevet.

Tisdagen 29 augusti

Sista dagen i Skopje. Thord Schyberg och Benny Carlsson åkte hem kl 09.00 och jag avslutade lite pappersarbete på SIDAs kontor. Hemresan påbörjades kl 14.00.